

PRAKTIČNA PITANJA

Josip Jakšić

POTOP – PREDSLIKA KRŠTENJA (Uzorak liturgijsko – katehetskoga slavlja)

Cilj slavlja:

Ovim slavljem želimo pobuditi iskustvo u sudionika (katekumena ili roditelja) kod pripreme na krštenje da je naravni i nadnaravni život Božji dar. Koji „s Bogom hode” kao Noa uvijek će osjećati Božju naklonost. Bog je sve stvorio kao „dobro” i želi da tako bude. Posebno to vrijedi za ljude. Pokvarenost koja dostiže opće razmjere u čovječanstvu nije običan grijeh ili slučajna ljudska slabost. Pravedni Bog radi pokvarenosti kažnjava narod općim potopom, ali spasava pravednika i s njime stvara novi početak; s njime sklapa Savez, dajući mu obećanja blagoslova izrečenog kod stvaranja svijeta. Tako strašni čin potopa postaje poruka nade novom čovječanstvu. Noa postaje praotac novog čovječanstva i time predsluka Isusa Kirsta, – a potop predsluka krštenja u kojem se ništi ljudska zloća a rađaju kreposti. Korablja – lađa postaje slika Crkve, slika zajednice onih koji se spasavaju.

1. Čitanje:

Uz sam tekst:

Noina povijest i njegovo spasenje od potopa jedna je od najpoznatijih pripovijesti Biblije. Riječ je o pučkom prikazu događaja. Cijeli je opis sastavljen iz dvije predaje, svećeničke i jahvističke, koje se ovdje isprepliću. Važno je spomenuti da je potop poznat i izvan Biblije u različitim narodima antiknog svijeta. To nam svjedoči da se prapovijesni događaj potopa duboko usjekao u pamet čovječanstva. Ne treba se bojati biblijskog teksta koji je ovdje iako skraćivan, podugačak, jer napetost radnje zaokuplja maštu slušatelja.

Pripovjedač: Vidje Gospodin kako je čovjekova pokvarenost na zemlji velika i kako je svaka pomisao u njegovoj pameti uvijek samo zloća. Gospodin se pokaja i u svom srcu ražalosti što je načinio čovjeka na zemlji.
Reče Gospodin:

Glas

Gospodnji: *Ljude koje sam stvorio izbrisat ću sa zemlje – od čovjeka do zvijeri, puzavce i ptice u zraku – jer sam se pokajao što sam ih napravio.*

Pripovjedač: Ali je Noa našao milost u očima Gospodnjim. – Ovo je povijest Noina: Noa je bio čovjek pravedan i neporočan u svom vremenu. S Bogom je Noa hodio. Tri su se sina rodila Noi: Šem, Ham i Jafet. Reče Bog Noi:

Glas

Gospodnji: *Odlučio sam da bude kraj svim bićima jer se zemlja napunila opačinom; i, evo, uništit ću ih zajedno sa zemljom. Napravi sebi korabljicu od smolastoga drveta. Ja ću, evo, pustiti potop – vode na zemlju – da izgine svako biće pod nebom, sve u čemu ima dah života: sve na zemlji mora poginuti.*

A s tobom ću učiniti Savez; ti ćeš ući u korabljicu – ti i s tobom tvoji sinovi, tvoja žena i žene tvojih sinova. A od svega što je živo – od svih bića – uvedi u korabljicu od svakoga po dvoje, da s tobom preživi, i neka budu muško i žensko.

Od ptica po njihovim vrstama, od životinja po njihovim vrstama, i od svih stvorova što po tlu puze prema njihovim vrstama: pa dvoje od svega neka uđe k tebi da preživi.

Sa sobom uzmi svega za jelo pa čuvaj, da bude tebi i njima.

Pripovjedač: Noa učini tako. Sve kako mu je Bog naredio, tako je izvršio. I udari dažd na zemlju da pljušti četrdeset dana i četrdeset noći. Onog dana uđe u korabljicu Noa i njegovi sinovi: Šem, Ham i Jafet, Noina žena i tri žene Noinih sinova s njima; oni i sve vrste životinja. Vode su nad zemljom bujale i visoko rasle, a korabljica plovila površinom. Istrijebi se svako biće s površja zemaljskog: čovjek, životinje, gmizavci, i ptice nebeske, sve se izbrisa sa zemlje. Samo Noa ostade i oni što bijahu s njim u korabljici.

Kad je izminulo četrdeset dana, Noa otvori prozor što ga je načinio na korabljici; ispusti gavrana, a gavran svejednako odljetaše i doljetaše dok se vode sa zemlje nisu isušile. Zatim pusti golubicu da vidi je li voda nestala sa zemlje. Ali golubica ne nađe uporišta nogama te se vrati k njemu u korabljicu, jer voda pokrivaše još svu površinu; on pruži ruku, uhvati golubicu te je unese k sebi u korabljicu. Počeka još sedam dana, pa pusti golubicu iz korabljice. Prema večeri golubica se vrati k njemu, i gle! u kljunu joj svjež maslinov list; tako je Noa doznao da su opale vode sa zemlje. Još počeka sedam dana pa opet pusti golubicu: više mu se nije vratila. Noa skine pokrov s korabljice i pogleda: površina okopnjela. Tada Bog reče Noi:

Glas

Gospodnji: *Iziđi iz korablje ti, tvoja žena, tvoji sinovi i žene tvojih sinova s tobom.*

Pripovjedač: I podiže Noa žrtvenik Gospodinu, i prinese na žrtveniku žrtve paljenice. Tada Bog blagoslovi Nou i njegove sinove i reče im:

Glas

Gospodnji: *Plodite se i množite i zemlju napunite. A ja, evo, sklapam svoj Savez s vama i s vašim potomstvom poslije vas i sa svima živim stvorovima na zemlji. Držat ću se ja svoga saveza s vama, te nikada više vode potopne neće uništiti živa bića, niti će ikada više potop zemlju opustošiti.*

Pripovjedač: I reče Bog:

Glas

Gospodnji: *A ovo znamen je Saveza koji stavljam između sebe i vas i svih živih bića što su s vama, za naraštaje buduće. Dugu svoju u oblak stavljam da zalogom bude Savezu između mene i zemlje.*

Tumačenje teksta

Vidje Gospodin kako je čovjekova pokvarenost na zemlji velika: Svi su ljudi postali zli. – Jedino je Noa ostao pravedan.

Gospodin se pokaja – Na ljudski način je izražen sadržaj zašto Bog želi uništiti svijet. Ipak je to više nego slika. Bog je osoba i želi osobno uzdržavati svijet. Ljudska pokvarenost sprečava Boga u njegovu djelovanju. Bog ima svoj plan sa svijetom koji je nespojiv s ljudskim zlom.

Noa je našao milost u očima Gospodnjim: Milost je slobodni Božji dar. Milost je kada se Bog obraća svom stvorenju, želeći imati s njim zajedništvo. Bog je posebno milostiv pravedniku. Milo je pogledao žrtvu Abelovu, sada iskazuje milost Noi, te radi njega spasava i njegovu obitelj.

Korablja: Gradnja lađe je ocrтана u Post 6,13-16: Nije neka obična lađa. Korablja je bila građena poput kuće, bolje rečeno kao neka škrinja ili ormar. Imala je pretince i tri kata. Duga je bila 150 m; široka 25 m i visoka 15 m. Ne saznajemo koliko se vremena gradila. Iz ovih šturih podataka teško je stvoriti neku sliku o lađi koja je mogla odoljeti vodi i nevremenu potopa.

Potop: Prikazan je kao sveobuhvatni, to jest zahvatio je sve krajeve i sve živo na zemlji. U njemu su našli smrt svi ljudi osim onih koji su bili u korablji. No, tu sveobuhvatnost moramo ograničiti na tadanji poznati svijet svetog pisca koji se odnosi na mezopotamsko područje. Inače, predaja o katastrofalnom potopu živi u mnogih naroda. Opis potopa u Hebreja ima dublje značenje od obične kata-

strofe. Kozmos se ponovno vraća u kaos, jer se prema staroj slici svijeta ruše od Boga stvoreni prostori i stupovi nebeskog oceana.

Od svega što je živo: Čovjek ne postoji sam. On živi sa zemaljskim tlom i svim životinjama, sa svime čemu je gospodar. Odbačenje ljudskoga roda pogađa i druga stvorenja. Radi Noe po jedan par svake vrste treba opstati.

Noa učini tako. Sve kako mu je Bog naredio: Sveti pisac stavlja naglasak na Noinu poslušnost i pouzdanje. Noa se ne nećka, niti ne sumnja u Božju riječ.

Sklapam svoj Savez s vama: Savez kod ljudi znači sporazum, povezivanje u zajedništvo života. Postoje različiti savezi: savez prijateljstva, bratski savez, savez mira, ženidbeni savez. Postoje i neravnopravni savezi, gdje su odnosi stranaka podređeni (kralj – vazal). U Bibliji je misao Saveza temelj nauka o spasenju. Bog je već s Adamom sklopio Savez u raju. Taj Savez je poništio grijeh. Sada Bog sklapa Savez s Noom. Taj Savez ima sveopću vrijednost. Bog sklapa Savez s čovjekom i sa svime što čovjeka okružuje. Isto, kao što je sve stvorio, sve uništava, i ponovno uspostavlja novi red radi čovjeka.

I podiže Noa žrtvenik Gospodinu: Prvo djelo nakon potopa koje Noa kao predstavnik čovječanstva učini jest oltar, na kojemu prinosi žrtve u znak zahvalnosti za spasenje.

Bog blagoslovi Nou: Blagoslov je jednak onom kod stvaranja.

Znamen Saveza: Duga postaje znak Saveza, znak novoga reda, koji je uspostavljen nakon čišćenja.

Pomoć za razumijevanje ovog teksta o potopu na temu krštenja daje nam obrada simbola koji su u prikazivanju potopa brojni.

Uz *dugu*, koja predstavlja simbol svjetla, koja je znak sklada i reda, znak saveza između Boga i stvorenja, nalazimo *simboliku vode* koja je znak nereda (kaosa) i razaranja, ali također čišćenja i oslobođenja te početak novoga života. *Korablja* je znak spasenja i Božjeg utočišta. *Golubica s maslinovom grančicom* znak je mira. Sva ta simbolika, koja je inače prisutna u svakodnevnom životu, javlja se u slikama s nadnaravnim značenjem osobito kod sakramenta krštenja. Tu nalazimo i predlike: Noa je predlika Isusa Krista, korablja Crkve, potop krštenja (protulik, usp. 1 Pt 3,20-21), Savez s Noom predlika je Novoga saveza.

2. Razmišljanje:

Bog je stvorio ljude sebi na slavu, dao im je slobodu i vlast nad svima. Ljudi sami mogu izabrati život ili smrt, to jest dobro i službu Bogu, ili zlo i vlastitu propast. Ljudske misli nagingu pokvarenosti i ljudska zloća postaje velika na zemlji. Bog je odlučio uništiti takav svijet koji je iskvario čovjek svojom zloćom. Bog je stvorio sve dobro, a čovjeka vrlo dobrim, a sada vidi samo pokvarenost i zloću.

Bog vidi i svog pravednika Nou, koji je radi svoje pravednosti Božji prijatelj. Bog se obraća Noi, objavljuje mu svoj naum da s njime želi stvarati novi svijet.

Veliki potop uništava ljudsku pokvarenost, a Bog spasava i blagoslivlje Nou te s njime sklapa Savez koji vrijedi i za sve njegovo potomstvo. Tim Savezom Bog daje ljudima novi početak, zemlji red i opstanak. Ponavlja se ljudima blagoslov stvaranja, koji daje plodnost i vlast, a znamen Saveza postaje duga kao znak Božje vjernosti, milosti i mira.

Voda je progutala zlo. Pod njom leže svi ljudi sa svojom pokvarenošću srca. Voda je djelovala kao sredstvo uništenja ali i očišćenja zemlje. Nad vodom u korablji plovi spašeni pravednik sa svojom obitelji i promatra znak vode dugu kao znak spasenja i oslobođenja. Duga – znak Saveza, stoji kao veza između neba i zemlje, između Boga i ljudi. Unatoč ljudskoj nevjeri i grijehu, Bog se obavezuje da nikada više neće biti uništenja. Bog obećaje spasenje i oslobođenje čovjeka i prirode. Unatoč ljudskoj grešnosti ubuduće Bog ostaje na strani čovjeka. Stoga obred krštenja kod blagoslova i prizivanja Boga nad vodom između ostaloga govori o otajstvenim znakovima vode i ovo: „Bože, . . . Ti si stvor vode mnogovrsno pripravljaao da označi blagodat krštenja. . . Bože, ti si samim izlivanjem potopa označio sliku novog rođenja, da se otajstvom jednog te istog počela i opačine dokrajče i rode kreposti. . . da čovjeka, sazdana na tvoju sliku, krsno otajstvo opere od svake kaljave stareži, te on iz vode i Duha Svetoga uskrsne na novo djetinjstvo.”

3. Molitva:

Zahvaljujemo ti, Gospodine, što gledaš na mali broj onih koji ti služe, te sa svojim Sinom po njima spasavaš svijet. Amen.

4. Primjena:

1. Nadopunite gornju molitvu psalmom, Ps 1.
2. Pročitajte: što kaže o Noi, Sir 44,17.?
3. Pročitajte: Heb 11,7. Koju Noinu krepost pisac naglašava?
4. Pročitajte: 2 Pt 2,5. Što se ovdje govori o Božjem sudu?
5. Kako se ocrtava potop u evanđeljima: Mt 24,37-39; Lk 17,26-27.
6. Pročitajte Iz 54,9.10.13. Već je Izaija vidio u Noinu savezu najavu Novoga saveza.
7. Zašto možemo reći da je Bog u događaju potopa pravedan, milosrdan i vjeran.
8. Opišite kako je Noa predlika Isusa Krista, korablja Crkve, potop krštenja, Savez s Noom predlika Novoga saveza.
9. Koji je prvi čin što ga učini Noa nakon potopa? Na što nas taj čin asocira? Što je njime pokazao?